

ЛЕМКОВСКА
ТЕАТРАЛЬНА БИБЛИОТЕКА

ОХОТНИКЫ

Сценичный образок в 2-х актах

написал

Н. А. ЦИСЛЯК.

ТИПОГРАФИЯ ЛЕМКО-СОЮЗА
107 St. Marks Place, New York, N. Y.

Издание Л. С. Ч. 16.

1936.

ОСОБЫ:

ФИЛИП БУКОВСКИЙ
МАКАР
ВАСИЛЬ
МАРКО
МАКСИМ } Газдовски сынове паробки.

ЮЗКО БАРАБА, паробок заробник.

АНДРИЙ, старый газда.

КАТРЕНА, мати Филипа.

ШЕВЧЫХА, старша жена.

КАСЬКА, дочка Шевчыхы.

ЖАНДАРМ-КОМЕНДАНТ.

(Дієся на Лемковині в 1920 року).

АКТ I.

СЦЕНА 1.

(Хыжа Катрены. Филип сідит на стильчику, розберат вовну. Шевчыха стоїт над ним, оперта єдном руком на Филипі, другом на столі).

Шевчыха: Я ти повідам, Филипе, што як так зробиш, як я гварю, то будеш найкрасший паробок в селі!

Филип: Або я тепер не найкрасший?

Шевчыха: Та я не повідам, же-с не найкрасший, але ти все ищи чогоси бракує, бракує ти шляхецкой храбrosti, шляхетности, шляхецкого гонору.

Филип: Ви, шевчыхо, мате знати, што я зо шляхецкого роду. Мої дідо мі все оповідали, што их дідо был пан шляхтич, аж их няньо зышли на хлопа. Таж само наше назвиско, Буковский, показує, што мы шляхецкого роду.

Шевчыха: Но видиши, Филипе, сам повідаш, што твої предки были шляхтиче, але сте звыродніли, помішалися с хлопством и стратилисте отвагу шляхецку. Але по твойої красоті видно ищи, Филипе, што в тобі плыне кус шляхецкой крові, и як быс так хотіл, то можеш ищи привернути шляхецтво, собі и свому поколіню.

Филип: Та як?

Шевчыха: Та тынич не знаш? Ты не знаш, што панство польське кличе всіх отважных молодых паробков на войну против большевиков и по войні всіх поробит шляхтичами и даст им велики землі и лісы на кресах...

Филип: Та я чул, же той войні з большевиками уж конець, уж мали их всіх выбити и аж деси до Азии загнати.

Шевчыха: Но, ицы єдна велика битва має быти з ним, а в той остатньої уж их вшыткых выбют. И вшытки смілы хлопці идут собі добывать славу, гонор и шляхецтво. Ей, жебы я была хлоп, то и я бы ицы ишла, хоц пару тых большевиков забити и заслужыти собі славу и привернути шляхецтво. Бо и я, Филип зо шляхецкого роду.

Филип: Та обое зме зо шляхецкого роду?

Шевчыха: Обое, Филип, лем же ты можеш собі привернути ицы славу своих предков, а я уж шевчыхом мушу умерти.

Филип: Та хоцбы я и хотіл привернути нашему роду Буковских шляхецку славу и гонор, але не можу, бо мі не позволяят.

Шевчыха: Кто ти не позволит?

Филип: Та панове шляхта, бо ани мя до войска не взяли . . .

Шевчыха: Они тя не взяли втоды, бо ся большевиков не бояли, але тепер тя возмут с охотом. Видиш, (показує папер) ту одозва до вшыткых хлопців, што лем могут оружие носити, чтобы голосилися до войска за охотников. Быти таким охотником в польской армии, самому зголоситися, то перший степень до шляхоцтва, славы и гонору. А потом достанеш поля, кельо лем видиш, и хлопи мусят твоє поле обробляти для тебе, яко шляхтича.

Филип: Так там в одозві стоить?

Шевчыха: Та стоит ту чорным на білом . . . (Винимат фляшечку) Выпий кус, Филип, и набер шляхецкой смілости . . . (Филип выпил с фляшечки. Шевчыха вytigat книжечку). Подпиш ся Филип, ту, о!

Филип: Почкайте, най подумам кус. Оно бы добри было, достати поля, и жебы хлопи робили, а я собі был паном. Но, але як мене тоты большевики забют, або на каліку обернут, то што втоды буде?

Шевчыха: Того, Филипцю не маш ся чого бояти, бо з нами бог и матка боска Ченстоховска, бо мы народ католицкий, побожный, а большевики безбожники, нищат наши костелы и церкви. Матка боска не допустит, жебы тебе убили або каліком зробили.

Филип: Та нашто охотников, як матка боска може сама з нима порадити.

Шевчыха: Але ту ся росходит о землю и о шляхецтво, Филипе! Выпий решту! (подає му фляшку).

Филип (выпил): Е, о землю ту иде, и жебы хлопи робили на мене, як буду шляхтичом. Але могут убити, могут каліком зробити.

Шевчыха: Бесідуєш, Филипе, і боишся, як хлоп, як быс не был шляхецкого роду. Як бы я так мала сына, то бым го дораз на войну выслала...

Филип: Вышлийте Каську, то буде ищи векша слава и гонор, як дівку вышлетё... А крас мате дівку, Шевчыхо! Якбы она на войну шла, то я ся дораз охотником пишу.

Шевчыха: О, для дівки не выходит нияк ити на войну, ищи зо шляхецкого роду. Але замуж, за гонорового шляхтича дораз бым єй дала. И за тебе, Филипе, бым дала свою Каську...

Филип: Ей, та мене дівчата штоси не люблят, а Каська ани смотріти на мене не хоче...

Шевчыха: А знаш, чого тя дівчата не люблят?

Филип: А вы и тото знаете? Но та чого мя не люблят дівчата?

Шевчыха: Бо дівчата люблят лем войсковых, смілых, гоноровых, а ты не такой. Ани тя до войска не одобрали... Але ты ся тым не грыз, як вернеш з войны, то я ти дам свою Каську.

Филип: Як верну з войны, дадут мі поля и зробят мя шляхтичом, то я собі найду шляхцянку, а не Шевчышну дівку.

Шевчыха: Красшой шляхцянки от мойой Каськи не найдеш, Филипе. Моя Кася золоте дівча: Побожна, деликатна; ладна, співат и танцує.

Филип: Шумна дівка, але коли нич не мате для ней...

Шевчыха: Вшытко вам паньство даст, будете богаты шляхтиче...

СЦЕНА 2.

Филип, Шевчыха и Андрий.

Андрий: Добре здравя! Витайте, шевчыхо!

Шевчыха: Витайте...

Филип: Витайте, сусіде.

Андрий: А ты, Филипе, чого ся так опустилл што уж лем зо старом шевчыхом шепчеш? Нияка тя уж інша не хоче? Може зато, што ес ся за вояка не здал?

Шевчыха: А вы, Андрию, што собі думате, же старой шевчысі уж не треба жыти? Ты старый тыж, а якбы, ти так стара Марина померла, то ищи быс ся з дівком оженил. Зо шевчыхы ся не смій, бо як нашы заберут край большевикам, то шевчыха ищи паньом буде. Ищи єй в руку поцілуєш...

Андрий: Тфуй! Ищи єм никого в руку не ціluвал, а уж єм дост старый, то и до смерти не буду.

Филип: Дайте-ле покий шевчысі! Гварите, же я зо старом шепчу, та я тому не винен, што лем шевчыха мя хоче, выберати не можу, як мене никто не выберат.

Андрий: Ты, Филипе, про дівки ся не смут, бо тепер дівок дост, а паробков не мают, бо на войні єдных уж выбили, а других ищи выбют. Ты собі тепер можеш добру и шумну газдовску дівку выбрать з грунтом. Лем буд кус смільший до дівок, бо сама ся ти на шую не зависит, хыбаль Каська.

Шевчыха: Ищи и Каська ти на языку, старый плеткарю? Ты мою Каську не прикладай до хлопских дівок, бо она им не ровня!

Андрий: Та и я гварю, што не ровня, бо Каська ся на каждого зависит... Але не о тото мі ходит. Я бы рад знасти, што вы ту обое робили, бо и палюнки чую...

Шевчыха: Тото вам каждый мусит признати, што нюх мате добрый, хоц сте старый! Але не вскурате нич, бо зме выпили. Ни кропкы для вас не остало. (**Показує порожню фляшечку**) Видите? Як хочете, то можете понюхати.

Андрій: Та што вы ту? Спросины робили? Ей, Филип, уважай! Бо швец жыє, не затруй му жыття. Як ся дөвідат, то умре зо жалю.

Філіп: Вы не забывайте, што они Каську на выданю мают.

Андрій: Та они свою Каську за даякого пана-шляхтича рыхтуют...

Шевчыха: А може с Филипа не може быти шляхтич? Вы Андрію не чули, же панство зробит каждого шляхтичом, кто лиде боронити ойчизну пред большевиками? И Филиц може быти шляхтичом и може женитися з мойом цурком Касьом. Лем му кус отвагы треба, и за охотника...

Андрій: Ого, то вы з тым ту до Филипа пришли! Хочете го зробити шляхтичом! Але чого-же вы не поробили себе шляхтичами, лем сте остали шевцями нуждарями?

Шевчыха: Бо за нашої молодости не было такой войны, што в ней шляхецтво давали. А тепер ёсім охотникам дают шляхецтво и землю, барз дуже землі, на кресах. И вшытки паробки збераются добывать шляхецтво и багатство... Я сама назберала охотников.

Філіп: Та котры идут?

Шевчыха: Иде Юрко Бараба, Макар Осифов, и вельо, вельо других, але на память не знам, ту мам в книжечці...

Андрій: На таку штуку сте ся взяли? То лем обіцянка тата земля, бо народ ёй не отдаст панам, а тоты большевики, то нич инше, лем народ, што стоит в обороні свойой землі, котру хотят паны взять от них.

Шевчыха: То вы за большевиками стоите, Андрію? Добри тото знати! Ты Филип, не слухай нич того старого, бо тя може до біды запровадити и шляхецтво можеш стратити... Але я 'мушу ити до дому. (**Шепче Філіпові до уха**). Я ту пришлю Каську, она ти додаст охоты и сміlostи до войска...

СЦЕНА 3

Филип и Андрий

Андрій: Што она, тота кума, от тебе хотіла? Ци не за охотника?

Филип: А што вас так мерзит знати?

Андрій: Та бо я чул, што на польських панов пришол великий страх! Армия пана Пілсудського була большевиками дочыста розбита под Києвом и большевики прут на Варшаву. Польські вояки мечут карабіни и ся прячут, або переходят з оружием до большевиків. И паны в страху за свою панську Польську, глядають охотників, обіцяють им гори, долини и шляхецтво. И меж нами польські паны мають своїх агентов, котры нагваряють наших хлопців и кормят их обіцянками, жебы лем спасти своє панство. Може и тебе шевчыха нагварила и записала?

Филип: Ей там! Што ся вам снит? Гдебы там стара баба за охотниками ходила? Якбы ся им так росходило о охотников, то бы выслали дакого іншого, а не стару шевчыху.

Андрій: Або ты того не знаш, же где чорт не може, то бабу пошле? Ей, Филипе, не дай собі через розум прейти, бо ся погубиш! А где твоя мати?

Филип: Повчут на крупы в боиску.

СЦЕНА 4

Филип, Андрій, Василь и Марко

(Василь и Марко наполовину по военному одітъ)

Василь: Добрый вечер.

Филип: Марко, Василь! Та ци вас выпустили от войска?

Марко: Но, Филипе, они нас не пускали, мы сами пришли. Не маме охоты воювати з москалями, най собі сами паны воюют за свою панську Польшу. Нам они и так нич не дадут.

Андрій: А были сте на войні? Виділи сте большевиков?

Василь: Ани зме на войні не были, ани большевиков не виділи, дали нам убраня, то зме пишли до дому, бо так и други робят.

Андрій: Та коли сте пришли?

Марко: Та лем тепер идеме, ищы зме дома не были.

Филип: Но и што тепер будете робити?

Василь: Што будеме робити, то будеме робити, але панам служыти и боронити их пред большевиками не будеме...

Филип: Та то вы глуптаки! Як бы мене до войска взяли, то ани бы м ся не рушил, лем служал, жебы ся дачого до служыти. А и честь и гонор вояком быти, дівчата иначе смотрят, а як ся на войні отзначыт, то зробят шляхтичом и землі дост дадут.

Марко: Кто ти таке, Филипе, повідал, же шляхтичом робят и землю дают?

Филип: Я виділ паньстрову одозву.

Василь: А ты, небораку, той одозві віриш!

Филип: Та як не вірити, як то панство выдало?

Марко: То лем для таких легковірних, як ты. Та лем ид и воюй, може они тя шляхтичом зробят и богатство ти дадут, то хоц мя за коціша возмеш.

Андрій: А мене за економа.

Василь: Мене за льокая...

Филип: Не робте собі сміхи, бо ищы не можете знати, ци и так не буде, бо я за охотника иду, хоц мя и не одобрали до войска. Я покажу, што з мене и так буде добрий вояк, а не такий, што втіче з войска, як то вы зробили. И дослужу ся дачого, а вас як влапят, то будете в криминалі гнити.

Марко: Та лем служ, бий тых большевиков, лем уважай, жебы ти ноги або руки не поодрывало.

Андрій: Або голову.

Василь: Пан може жыти и без головы. Повідаю, же паны головы под Києвом потратили, а и так повтікали.

(За сценом чути п'яный спів Юзка):

Зебы нє воєнка — не был бым золіржем.

Не носіл бым кабат — с цервоным коліржем.

СЦЕНА 5

Попередны и Юзко (входит)

Юзко (пьяный, затачаться): Гей, Филипе, ты дома? (Взріл Марка и Василя). А вы цо? На урляп? О, и я иду! Иду за охотника! Иду на войну! Иду бити москаля большевика! Идеме всі! Правда, Филипе, же и ты идеш? Повідала шевчыха, же и ты идеш! А вы, Андрию, не идетe? Ходте з нами, и вы ся нам придате, може хоц єдного москаля забієте! Хоц лем єдного! Бо я буду их косил, як жыто! По десят, по п'ятдесят, по сто! А по войні мя зробят отразу графом, велькым паном мя зробят! Ей, бо я буду бил большевиков, ниякого милосердия не буде! (Чує стук ступы, перестрашений до Филипа): Филипцю, а то цо? Может то большевицьких канонов чути?

Марко, Вас. и Андр. (сміються).

Филип: Но, Юзку, то мама на панцакы товчут.

Юзко: Вы чого ся смієте? Вы думате, что я ся бою? Но! Я никого и ничего ся не бою! Ни большевиков ся не бою, ни мамы ся не бою, ани панцаков ся не бою! Никого ся не бою! То лем руснакы ся боят, а я поляк...

Андрий (подходить до него): Кто, гвариш, ся боит?

Юзко: Я ся бою... Але москаля ся не бою.

Андрий: Не боишся? (наступат).

Василь: Андрию, дайте покий.

Юзко (покорно): Бою ся... Але мамы ся не бою, ани панцаков...

Всі: (сміються).

Юзко: Хотіл ём повісти, панє съвенты...

Андрий: Ты, панє съвенты, барз панявый. Лішне ид спати, преспий ся! Трафиш до хыж...?

Юзко: Трафити бым трафил, коли ся пса бою, вашого пса, Филипе.

Андрий: То я тя выведу за обистя (выводит пьяного Юзка).

СЦЕНА 6.

Филип, Марко, Василь.

Марко: Але нам, Василю, треба ити, бо Юзко може повісти жандармам, же зме ту, та за нами придут...

Василь: Треба нам ицы до хыж зазріти...

Марко: Буд здрав, Филипе. И я бы тя радил, жебыс за охотника не шол. Не дай си прейти през розум, бо будеш нарікал на свою долю, а сам будеш винуватый. Не слухай шевчыхы, не вір панским обіцянкам, бо они зато панове, штобы ошукувати хлопа.

Филип: Та ци я знам, што робити? Але знате, што землі барз мало маме, та бы добри было достати землі.

Василь: Не вір, Филипе! Буд здоров.

Филип: Я вас отпроваджу. (выходят всі три).

СЦЕНА 7.

Андрій (вертат, за хвильку) Катрена.

Андрій: Но, але неборак Юзко собі порадил. Певно шевчыха го так напоила. Люг собі под вербу, не ма силы до хыжи дойти. Откаль она бере той палюнки тельо, што всіх хлопців в селі поит? Ктоси лем ей мусит на тото фундуш давати...

Катрена (входить): Витайте свату!

Андрій: А вы, свахо, што робите?

Катрена: Та мали зме кус ярцю, то хочу стовчы на панцакы, бо на полуценкы не мам раз рода што варити... А где-ж Филип?

Андрій: Видно, вышол з Марком и Василем...

Катрена: Та што они робят в селі?

Андрій: Здезертували от войска.

Катрена: Ой, боже га! Зас новина! Таж их могут постріляти...

Андрій: Повідают, же мают их на фронті постріляти, то ліпше так ся спасати. Так свахо: Єдны втічат от войска, а други ся просят до панского войска.

Катрена: Та кто ся просит до войска? Здурили люде?

Андрій: И ваш Филип ся зберат.

Катрена: О, та його не взяли при ассентерунку.

Андрій: Он ся зберат за охотника.

Катрена: Не плетте!

Андрій: Я не плету, уж палюнку пил на задаток.

Катрена: Яку палюнку?

Андрій: Та што шевчыха му принесла.

Катрена: Шевчыха у мене? Ани не памятам коли была!

Андрій: Тепер, пред хвилем была и палюнком Філипа честувала.

Катрена: А бил ёй крест святий, та што она ту у мене хотіла? (**Озератся**). Може дашто с хыжы вывleckла? Таж то злодійка!

Андрій: Она тепер, свахо, довірена паньства польського, она охотников на войну глядат, палюнком честує, свою Касю кождому обіцує и землю по войні...

Катрена: Кася як Кася, але землі бы нам барз треба, бо ніт рады на том полчвертку жыти. А што діти будут робити? Як бы так землі дали, то ани бым му не сперала за охотника.

Андрій: И вы, свахо, вірите, што они вам землю дадут? Вы повідате сами, што шевчыха злодійка и циганка. Та она з біды злодійка и циганка, але панове далеко векшы злодіє, бо они знали як накрасти богатства, и як окламати миллионы. Не дайте ся им, свахо, скламати, не пусте Филипа, бо шкода хлопчыска. Mi двох на войні убили, вы знате. И с Филипом може ся так стати. А як каліком зробят, то ищы горшее!

Катрена: Та перше была инакша война и тепер инакша. Перше убивали християне християнов, а тепер война против поганов большевиков. Єгомосць кричали в неділю в церкви, што якбы большевики пришли, то вшytкуму буде конец. Заберут вшytко поле газдам, замкнут церкви и не позволят ся молити, ани діти крестити, бо то погане. То повідали єгомосць, же велика заслуга пред богом, кто про-

тив них воює, а кто буде покаліченый, то буде мати до смертный отпуст, а кто буде убитый, то просто до неба.

Андрій: А вы тому вшыткуму так вірите, як и тому, што вам панове землю дадут. Ліпше, свахо, зробите, як Филипови розгварите и забороните ити за охотника, бо го нич инше не чекат, лем каліцтво або смерт.

Катрена: Та ци Филип мене послухат? Вы знаете, што Филип робит, як сам хоче!

Андрій: Што хотите та робте, але потом не плачте и не нарікайте, што я вам не порадил. А тепер я мушу ити, бо як Юзко кус приде до себе, то припровадит до вас жандарма за мном, яко бунтатором, а за Марком и Василем, яко дезертерами. Будте, свахо, здоровы.

Катрена: Ходте здоровы.

СЦЕНА 8.

Катрена, Юзко, Комендант, Макар, Филип и Максим.

Комендант: Где тот старый медвідь, што охотников отмавят? Где дезертеры?

Юзко: Пане комендант, я их ту оставил, они ту мають быти, може ся скрыли. Шукайме их добри.

Комен.: Ид дурний, где бы они ту сідили, они уж даде в лісі.

Юзко (показує на Катрену): Она знає, где они сут!

Комен.: Может и правда, же вы, Катрено, знаете, в которую сторону они пошли? Мусите вшытко правду повісти, бо як не повісте правду, то вас жде смерть!

Катрена (перестрашена): Ой боже, матко боска! Та где бы я знала! Як бым знала, то бым повіла.

Филип: Мама ани их не виділи, они товкли панцакы в боиску.

Юзко: Лем ей посмарувати, то она дораз правду повіст.

Комен.: Мы ся вшытко дознаме и старого Андрія повісиме и всіх большевиков, и Марка и Василя. На вербах коло дороги их повішаме, на страх всім большевикам. И Катрену, як ся покаже, што до ней ходят, тыж повісиме!

Катрена: О, матичко пречиста!

Комен: Матка боска тепер Варшаву боронит и вам не поможет. Каждый, кто матку боску и кого матка боска любит, то любит и съвенту Польску и иде ёй боронити пред большевиками. Нова Польска гварантує вшыткым своим вірним обывателям рувносць, вольностць и братерство.

Филип: А землі дадут?

Комен: У каждого, што поможе выгнati большевика до Азии, буде землі дост, бо мы большевикам забереме вшытку землю, а он той землі має барз дуже!

Юзко: Вшытку землю москальови забереме! Вшытки панами будеме, а москалі и украинці най робят на нас.

Макар: А як нас москалі набют и каліками поробят?

Максим: Або и позабивают?

Комен: Але идте! Та москалі то самы дзяды, а таки боячы, што лем взяят польске войско, то зараз утічат. Видите тоты медалі на моих персях? За каждый ёден я сто большевиков забил сам ёден. Вы каждый можете по сто убить и хоц по ёдном медалю собі заслужыти.

Макар: Є, та чом сте большевиков под Варшаву пустили?

Комен: То лем зато, штобы зме их вшыткых выбили, жебы ани нога по них не осталася, лем их земля нам остане.

Филип: Є, сте повідали, же они будут на нас робити, як будеме панами. Та як вшыткых выбеме, то кто буде робил?

Комен: Их жены и дівки будут робити! Будеме мати дівок дост!

Юзко (до себе): А я ицы Каську до того, бо мішевыха Каську обіцяла...

Комен: Кто з вас, хлопці, иде за охотника? Кто хоче подражнитися с тым дзядовским большевицкым войском? Кто хоче достати землю и заслужыти собі богатерску славу и шляхецтво?

Юзко: Я уж записаный!

Комен: Та кто тя записал?

Юзко: Єдна жена.

Комен. (до себе): Шляк бы стару трафил, стратил ты-
сьонц марек! (Голосно): Но, кто ся у мене запишеш?

Филип (до Катрены): Мамо, я ся запишуш! Достанеме
землю!

Катрена: Та як бы землю дали?

Комен.: Паньство обіцяло!

Филип: Та мя запиште.

Комен.: То ся мі подабат! Зух хлопак! (Записує и дає
подписувати Филипови).

Макар (до себе): Каська мі обіцяла, же буде моя, як
буду охотником. (Голосно): Запишите и мене!

Комен.: Зух, хлопак! Подпишся! А ты, Максим?

Максим: Я ся не запишуш!

Комен.: Боишся? Такых обдертых дзядов большевиков
ся боиш?

. **Максим:** Бояти, ся не бою, але, як добрый хлоп, то ся
ганблю дражнити з дзядами...

Юзко: Ей, який ты гоноровый! Та посмот на пана
коменданта, яку высоку рангу мают, а все дзядов дражнят.
Ниякого дзяда дорогом не препустят, жебы ся з ним не
дражнили.

Комен.: Бо дзяды, то дзяды! Най ся по дорозі панім
не плянчут! Ты повіч, ци ся запишеш, бо приде час, што
тя насилу возмут, а втоды не достанеш ни землі, ни шля-
хецтва.

Юзко (до себе): Я ищы Касю до того достану.

Максим: Не иду я з вами, бо мінич не обіцюєте. Єд-
ним обіцюєте то поле, то шляхецтво, то Каську, а мінич...

Филип (до себе): Кто му повіл, же мі шевчыха Каську
обіцяла?

Макар (до себе): Певно шевчыха му повіла, же мі Кась-
ку обіцяла, же йому уж не може дати...

Юзко (до себе): Як Максим знає, же Каська уж моя...?

Комен. (тихо до Максима): А ты може Каську Макси-
ме хотіл? То мы тово даяк зробиме.

Максим: Тримайте собі сами Каську, пане комендант, я єй не хочу. Катрен! Чом вы Филипа на войну женете? Не пусте го!

Катрена: Та ци я му можу дашто приказати? Ци он мене послухат? Филип никого дома не послухат!

Комен: Зато буде добрий вояк з него. С тых, што дома никого не слухают, найліпши вояки.

Юзко: Я никого не слухам...

Комен: Ты Максим, тримай язык за зубами, бо ти го могут, отрізти, а тебе на вербі повісити. А вы, хлопці йтте собі выпити, полюбуйтесь з дівчатами, бо завтра до міста.

Юзко: Та не мame гроши на выпивку. Дайте пане, на літру!

Комен: Таж вы паньствоны охотники! Ідте до жыда, най вам даст, а як вам не даст, то знаете, што робити.

Максим: Самым брати. Вольно в Польще, як кто кце!

Юзко: Але не вшyтким, лем охотникам!

Максим: Лем почкайте, як головы не потратите и вернете з войны, то лем пану буде вольно, як он кце!

Филип: Зато мы панами хочеме быти!

Максим: Будете видіти, якима панами будете! Таких "панов" оставила миллионы світова война. Куска хліба просят, а пан комендант ся з нима дражнит.

Комен: Стуль гамбу, хаме! Подте хлопці.

Юзко: Подме хлопці!

Макар: Под Филип!

Филип: Я зараз за вами пиду, я вас там найду в корчмі, бо мам штоси ищы зробити! (До себе): Повідала шевчыха, же пришло Каську, та треба почкати...

(Всі выходят, кромі Филипа, по хвили входить Каська).

СЦЕНА 10.

Филип и Каська.

Каська: Филипцю, золотко мое! Та я ани не знала, што ты мя любиш, аж мі мама повіли...

Филип: Та ты мя любиш, Касю?

Каська: Филипцю! Я уж давно про тебе не можу спати, а тепер, як я чула, што ты идеш за охотника, то собі місця не можу найти, горю любовью до тебе! Ты мой богатер, ты мой властитель, ты мой пан и шляхтич! (обнимат и цілую Филипа).

Филип: Та почкаш на мене, покаль я з войны верну?

Каська: Ци тя буду чекати? Филипцю, ани на никого не посмотрю, ани оком не мругну, буду постити и молитися до матки боской, жебы ти помогла якнайвеце тых большевиков выбити, жебыс вернул великим богатером, як сам дзядек Пильсудский, и жебыс собі такий золотый колнір, як он носит, заслужил и тельо менталов! А втоды будеме собі жыти, як велики паны жыют, а хлопи будут на нас робити. Зробиш так для мене, Филипцу?

Филип: Вшытко я для тебе готовый зробити, до огня, або до воды скочыти, як быс казала. (Обнимат Каську и притулят).

Каська (притулятся): И я вшытко для тебе готова зробити, што лем хочеш... (Сідают, обнимаются и цілуються).

(ЗАНАВІС).

АКТ II.

(Хыжа Шевця. На постели дітина в пеленках. Комендант сідит на стильци и грає на гармонії або гармонійці. Шевчыха с Каськом танцуют. За стіном чути стук шевского молотка).

СЦЕНА 11.

Комендант, Шевчыха и Каська.

Комендант (Грає, по хвили перестає грati и смієся):
Ха, ха, ха! Ха, ха, ха!

Шевчыха (стає): Чом не граш, лем ся смієш, як глупый до сыра?

Комен. (смієся дальше): Ха... ха... ха!

Каська: Што ты, пане, здуріл? Та чом не граш? Грай, бо я танцувати хочу!

Комен.: Та кед мі з вас смішно... Ха, ха, ха.

Шевчыха: Та чом ти з нас смішно? Може зле танцуєме?

Комен.: Так само танцуете, як чаровниці, што загубили людски душы и з радости танцуют.

Каська: Якы душы? Кто загубил?

Шевчыха: А ты так ся смієш, як чорт, што жде на людски душы!

Комен.: Я не жду на ниякы душы, а вы сте погубили невинны людски душы...

Шевчыха (зла, грозит): Не плет, бо хоц ес и жандарм, то за таку бесіду можеш до крымицалу попасті. Ми никого не убили, ниякы душы не загубили.

Комен.: А Филипа, Юзка и Макара, кто погубил, як це вы? Кто их на войну выслал?

Шевчыха: Та што мы им зробили?

Комен.: Нагварили сте их, наобіцовали сте им землю, шляхецтво, Каську...

Каська: Та што ся з нима стало? Ты може знаш дашто о них?

Комен.: Та як бым не знал, то бым не повідал: Макар зараз в перший місяц быв убитый, Филип стратил праву руку, а Юзко праву ногу.

Каська: Та чом не написали?

Комен.: Ха, ха, ха! Та Марко не писал, бо с тамтого світа ішцы никто не писал. Филип не писал, бо не має правої руки до писаня, а Юзко, хоц бы про ногу написал, але не знає писати. Але я знам давно, што ся з нима стало, бо пришло на постерунок.

Шевчыха: Та чом ес нам не повіл?

Комен.: Бо знам, што вы не мате контролі над своим языком и рознесете по селі, тай люде наробят гону.

Каська: Но и што буде тепер зо мном и з нашом дітином, пане комендант, на кого тепер запишеме?

Комен.: Можеш записати на Филипа... Он газдовский сын.

Каська: Та Филип каліка, я за каліку не пиду. Ліпше за тебе выйду... (Плаче).

Комен.: За мене? Ха, ха, ха! Та што бы я с тобом робил? Филип, хоц каліка, але має ґрунт и медаль достане.

Шевчыха: А шляхтичом не буде? Землю на кресах не достане?

Комен.: Та вы ліпше знаете о шляхецтві и землі на кресах, ци Филип достане, бо сте му обіцювали.

Шевчыха: Та ты мі повідал и в одозві от паньства стояло.

Комен.: А ты, глупа, тыж тому вірила?

Шевчыха: Та што они будут робити, бідны калікы?

Комен.: Тото будут робити, што вшытки калікы в Польскі, будут дзядами и будут ходити по жебраню, зо села на село и по отпустах.

Шевчыха: А пан комендант будут ся з нима дражнити... Так, пане комендант? Вы барз ради дражнити дзядов?

Комен.: Но бо каждый дзяд мусит боятися и знати дисциплину и морес, мусит знати, што он лем дзяд.

Каська: А я ишы не виділа, як пан комендант дражнит дзядов и тримат их в дисциплині.

Шевчыха: А я виділа. Ноле и ей покажте. Я буду за русского дзяда, а вы за польского жандарма (сідат на подлогу).

Комен. (знимат ремень с клинка и за каждым пытаньом бе): Цо ты за ёден?

Шевчыха: Дзяд паньства польского!

Комен.: Як се называш?

Шевчыха: Не памятам, бо-м был маленкий, як мякстили.

Комен.: А гдзе родzonы?

Шевчыха: В той всі, цо над водом висі!

Комен.: А гдзе идзеш?

Шевчыха: На отпуст, пане комендант!

Комен.: А до криминалу быс не хотіл? (шарпат шевчыху).

Шевчыха (дреся и кричыт): Не шарпайте мя на дорозі! (встає): Виділа-с тепер, Касю, як пан комендант ся дражнит з дзядами?

Кася: Виділа-м. Але то пан комендант отважный. А вшытки дзяды єднако отповідают?.

Комен.: Мусят єднако отповідати, бо на тото ест дзядовска дисциплина.

Кася: А як дакотрый дзяд буде мал медалі, яко заслуженый для Польски?

Комен.: То такий мусит ищи ліпше тримати дисциплину, бо он войсковый.

Каська: Але яку дисциплину мы выбереме для свойой дітины, пане комендант. Што мы з ньом зробиме?

Комен.: Мусиш собі выбрать Филипа або Юзка. Лем двух маш до выбору. Бер того, котрый перше поверне, бо тот моцнійший. А на мене ся не гнівай, бо знаш, же я жандарм панства польского. (**Командує**) Поцілуй мя!

Каська (Цілує): Я ся на тебе, Ясек, не гнівам, лем не забуд о мі.

Комен. (зіват): Но, але я мушу ити на село, бо тепер з войны дуже калік вертат, то жебы шли в дисциплині. (**Выходит**).

СЦЕНА 12.

Шевчыха и Каська.

Шевчыха (по хвилі): Каська!

Каська: Цо матка?

Шевчыха: Комендант добри зголодніл, то иде собі поїсти. А мы зголодніли, а не маме што істи. Ноле воз збанок, а ид за молоком на село, а я посижу и припильную ти дітину.

Каська: Або вы, матко, возте збанок и идте на село за молоком,, а я си дітину припильную.

Шевчыха: Та кто кого має слухати? Ци я тебе, ци ты мене? На чым хлібі ты виросяла? Не на моім?

Каська: На жебраном хлібі, так як и вы!

Шевчыха: Та дотля я на тебе жебрала, а тепер ты на мене маш жебрати. (Дає Каські збанок и Каська виходить).

СЦЕНА 13.

Шевчыха сама.

Шевчыха (сидат на постели, коло дітины): Но, марночко, треба ти буде тату выбрать. Найліпший буде Филип. Чуєш? Филип буде твой тато! Памятай жебы-с ся не змылило, як подроснеш! Хоц каліка, але верне з медалями, то кус тото каліцво прикрыє. Але важнійше, што має ґрунт. Братов и сестер звysылат до Канады, они не калікы, то их пустят, а сам остане на ґрунті с Каськом. Так и мі буде где голову склонити. Што Катрена повіст, як ся дознат, же Филип каліка? Гм... Поплаче и забуде...

СЦЕНА 14.

Шевчыха и Катрена.

Катрена: Дай боже добрий вечер!

Шевчыха: Дай боже, дай, витайте сусідо!

Катрена: А Каська где?

Шевчыха: О, вышла на село за молоком для вашого внучате.

Катрена: Та я уж чула, што сте пустили по селі о Филипі. Чого то такы байки на мого сына робите; таку ганьбу на ціле село.

Шевчыха: Сусідо! Та то ниякы не байки, то щыра правда! Ани то нияка не ганьба, як ся даст вшытко по-правити. Што то Филипова дітина, то каждый повіст, кто лем ся призрит: Очка Филиповы, носок Филипов, вшытко Филипово!

Катрена: Тото нам Филип повіст, и я ту пришла ся вас звідати, где го вислали, што го так долго ніт. Други уж

повортали, а його ніт, ани никто о него не старатся. До вас ту ходит Комендант, то може вы ся от него дознали дашто о Филипі.

Шевчыха: Та чого вам го так пильно? Може вам робити нема кто? Таж вы мате роботников дост, а як вам бракує, то и я с Каськом можеме прити. Мы уж так, як близка родина. А и для дітины буде лілше, як буде мати молоко. А то ваша кров, Катрено.

Катрена: Бог святий знає, чия кров. Роботников я мам дост, а до миски ищы веце, и о вас ся мі не росходит, а о Филипа.

Шевчыха: Знате што, Катрен? Вышлийте вы свои здоровы, дорослы діти даде во світ хліба глядати. Тепер ідуть такы люде до Канады або до Бразилии, жебы ґрунт для Филипа остал. Бо никто не зна, з яким здравьом з войны верне, а може и каліком.

Катрена: Боже заваруй! Не крач, як ворона! Филипови мого ґрунта не буде треба, бо достане землю от паньства.

Шевчыха: Землю от паньства лем барз заслужены достают, и то мусят быти поляками, а вы руснакы.

Катрена: Так? Та руснак лем до войны добрий и по-даток платити? Ей, але ты певно дашто знаш, што ты так о каліцтві Филипа говориш?

Шевчыха: Нич ищы не знам, лем так собі думам, же дуже калік вертат з войны.

Катрена: Та бы-с го зробила добрым шляхтичом!

Шевчыха: С хлопа николи добрий шляхтич не буде. Добрий шляхтич, ся не даст каліком зробити. А хлоп дурний.

Катрена: Так вы тепер бесідуете? А што буде, як Филип направду каліком верне, а ниякого поля не достане? Кто го буде ховал?

Шевчыха: Не видите, же має сына? Скоро выросне, то му поможе..

Катрена: Не робте собі сміхи з людской біды, бо будете тяжко покутувати за нашу кривду. А як Филип верне каліком, то вас прокну! (**Выходит**).

СЦЕНА 15.

Шевчыха (сама).

Шевчыха: Добри, же ищи нич не знає, што ся стало с Филипом. Ходит, як блудна овца по селі и плаче. Як Филип верне, то кус над ним поплаче и перестане, привыкне. А Филип, хоц з єдном руком, то и так молодших с хыжы повыганят, а Каську возме. И я собі при Касьці найду притулок, и тото мое внуча... (Бере дітину и выходит до коморы).

СЦЕНА 16.

Филип (без руки, входит)

Филип: Но, нарешті ем ся достал до свого села! Але до свойой хыжы мя не тягне, нияк мя не тягне, не тішыт мя моя родина. И мое село мя не тішыт, ани мои товариши. Якбы не Кася, то цілком бым не вернул до свого села. Лем Каська мя ищи тішыт. Повідала, же мя буде ждати днями и ночами, же мя барз любит. И я ей люблю, и tota моя любов мя ту привела, до ней, до ей хыжы. Але где моя Кася? Касю! Касю! (Надслухує, чує, што ктоси иде): Ктоси иде! Может Кася. А може не Кася. Ліпше я ся скрыю. (Крýєся за плащ на клинку).

СЦЕНА 17.

Филип и Юзко.

Юзко (входит с перевязаном головом, покрученый, о палицах, єдну ногу влече за собом): Касю! Але то была война! И збили зме большевиков. Правда, и мене кус побили, зробили каліком, але зато ем достал медаль! Видите? Хоц и желізный, але тото желізо дороже, як золото. Касю, а где ты? Бо я мало виджу и слабо чую. Касю моя...

СЦЕНА 18.

Филип, Юзко и Андрий

Андрий (входит): А вам, пане швец, што ся стало?

Юзко: Га? Кричте, бо не познаю и не дочую!

Андрий: Во мя отца и сына! Таж то Юзко Бараба!

Юзко: Кричте, бо не довиджу и не дочую! Кто вы?

Андрій (кричыт му до уха): Та я, Юзку, не познаеш? Я Андрій! Та што ся с тобом стало, несчастнику?

Юзко: На войні был, большевиков бил, медаль собі заслужыл! Не видите? Я тераз шляхтич и богатер!

Андрій (кричыт му до уха): Вижу я, який ты шляхтич и богатер! (Кричыт му до уха): А где Макар и Филип?!

Юзко: Га?! Што повідате?

Андрій (ліпше кричыт): Где Макар и Филип?!!

Юзко: Макара забили, бо ся не знал обертати, а Филипови руку отрізали, бо не знал сховати! Лем я цілый вышол, бо я вояк, я поляк, я шляхтич! Сто москальов забил, а сам цілый вышол и з медалью! Видите? Ей, бо то я их бил, бил, як капусту. Раз сам ём их гнал, цілу их армию пред собом! А Филип, як лем виділ єдного большевика, то втікал!

Андрій: А якже то ся стало, же-с глухий, не довидиш и ногу за собом волочыш?

Юзко: Пошпотил ём ся раз и упал до потока. Але я вам ищы оповю, як то было, а тепер мі повічте, ци сте не виділи мою Касю?

Андрій: Виділ ём єй недавно, ходила за молоком по селі.

Юзко: Андрию, ноле идте за ньом и повічте єй, што пришол и чекат на ню єй коханый Юзко, єй богатер, єй пан и шляхтич. Чекат на ню, жебы єй обняти и раз на все за свою взяти!

Андрій: Та уж такому каліці, як ты, Юзку, треба послужыти. Я найду твою Касю и єй повім, же вернул з войны єй богатер и шляхтич Юзко Бараба. Так, Юзку повісти?

Юзко: Так Андрию! Вернул з войны єй богатер и шляхтич Юзко Бараба!

Андрій: Но, то буд здрав, Юзку, и тримайся остро и просто, по шляхецкы! (выходит).

(Юзко хоче выпростуватися, але чує боль и стуче).

СЦЕНА 19.

Юзко и Филип.

Филип (выставят голову зоза плаща, до себе): Но, видите, что єм ся ту довідал от Юзка! Жем втікал пред єдным большевиком! Же Кася не моя, лем його! Почкай же каліко!

Юзко (до себе): Як Кася увидит своего богатера и тот медаль на грудях, то буде радуватися! И поберемеся. За іншого она не може выйти, бо з міста пан по ню не приде, а в селі лем я пан и польский шляхтич, богатер, Юзко Бараба, з медальом.

Филип (кричыт): Не бреш, бо Кася моя!

Юзко: Кто ты такой?

Филип: Не познаш? Я Филип, о котром ты ту говорил, што пред єдным большевиком втікал!

Юзко: Га?! А што ты ту робиш?

Филип: Я бы ся тя спытал, што ты ту робиш? До кого ты ту пришол и на кого чекаш?

Юзко: Я пришол до свойой Каськи и чекам на свою Каську!

Филип: На свою Каську? Каська моя, не твоя!

Юзко: Што? Та ты, хаме, не знаш, же Кася шляхецкого роду и она не може быти твоя, лем моя, бо я шляхтич!

Филип: Ниякий ты не шляхтич, лем простый Юзко Бараба, и до того каліка!

Юзко: И ты каліка!

Филип: Але я мам грунт!

СЦЕНА 20.

Филип, Юзко и Каська.

Каська (входит зо збанком и стає коло двери, до себе): Юзко, Филип. Матко боска, але их спорядили...

Филип: Касю!

Юзко: Касю!

Каська: Витайте, польски богатеры!

Филип: Касю, повіч, чыя ты? Правда, же ты моя?

Юзко: Касю, повіч, чыя ты? Правда, же ты моя? Тыл повідала, же ты моя на вікы!

Филип: Ми єс повідала, же ты моя на вікы!

Каська: Та коли вы оба калікі!

Филип: Але я богатер, мам медаль!

Юзко: Я шляхтич польский и богатер, мам ёден медаль на персі, а в куферку пять.

Каська: А як будеме, Юзку жыти?

Юзко: Га?! не чую!

Филип: Я мам грунт, газдовство!

Каська: Выберам грунт, то ест Филипа. Пребач Юзку, я мам дітину. Ты Филипе отец. Мамо! Принесте дітину!

СЦЕНА 21.

Шевчыха (входит з дітіном на руках): Филип! Юзко! Витайте польски богатери! А тебе, Филипе, витат твой сынок маленкий!

Филип: Га?! Сынок? А як знате, же то мий?

Шевчыха: Очка твои и носок твой!

Каська: Może не памяташ?

СЦЕНА 22.

Филип, Юзко, Каська, Шевчыха, Комендант.

Комен. (входит): Го, го, го! Маме гості! Юзко и Филип! Та што ся вам стало?

Юзко: Мельдую, пане комендант, же ём пришол з войны, заслужыл собі медалі, пришол ём богатером и шляхтичом!

Комен. (до Филипа): А ты, Филипе, также вернул богатером и шляхтичом?

Филип: Мельдую послушно, што я тыж мам медаль!

Комен.: Ха, ха, ха! Богатеры и шляхта! Цо за шляхта! Ха, ха, ха! (Остро): Еы сте дзяды! Цо вы сте?! (Бере ромин).

Филип и Юзко: Дзяды!

Комен.: Повторяйте так, як и други дзяды!

Филип и Юзко (садають на подлогу)

Комен.: Цось заеден?!

Филип и Юзко: Дзяд паньства польскаго!

Комен.: Сконд естесь?!

Филип и Юзко: С тей всі, цо над водом віci!

Комен.: А гдзє идзюш?!

Филип и Юзко: На отпуст, пане!

Комен.: То заберайтесь и не показуйтесь на мои очы (бе их ременьем и выганят с хыжы): Шляхта, богатеры! Ха, ха, ха! Обердзяды! (Потом сідат на стильци, бере гармонію або гармонійку и грає. Шевчыха с Каськом берутся до танцу).

ЗАНЯВІС.

Книжки в Редакции “Лемко”

1.	Мапа Лемковини на полотні	\$2.00
2.	” ” на папері	0.50
3.	Карпаторусскій Букварь— Ваньо Гунянка	0.15
4.	Старый Край—Ваньо Гунянка	0.10
5.	Борьба за Национальный Права и Борьба за Социальную Справедливость — Дръ С. С. Пыжъ	0.10
6.	Мысли о Кооперации—Родный Лемко	0.10
9.	Збийска Полянка — Родный Лемко	0.10
10.	Лемковски Выродкы — Родный Лемко	0.10
11.	Правда о России — Ваньо Гунянка	0.10
12	Лемковски Народны Співанки	0.20
13	Два Фронты — Д-р С. С. Пыж.	0.10

ДРАМАТИЧНА БІБЛІОТЕКА

1.	Лемковске Весіля и Співанки	0.10
2.	Спаношене Хлопство	0.10
3.	Ицко Сват	0.10
4.	Муж Умер — Комедия — П. Ф. Телеп	0.10
5.	Жены Мудрійши — П. Середницкий	0.10
6.	Просвітителі Народа и Просперита	0.15
7.	Охотники — Н. А. Цисляк	0.10